

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Soru Cevap

Brexit Referandumunu Sonuçları

Soru:

23 Haziran 2016'da Avrupa Birliği'nde kalıp kalmama konusunda İngiltere'de bir referandum yapıldı. Yaklaşık %52'lik kesim çıkma yönünde oy kullandı. Referandumun ardından İngiltere Başbakanı Cameron, üç ay hükümetin başında kalmak koşuluyla istifa etti... Brexit referandumunda Cameron'un istediğinin tam tersi mi oldu? İngiltere'nin Avrupa Birliği'nden çıkışının ne gibi ekonomik ve siyasi yansımaları olur? İngiltere, Avrupa Birliği'nden kesin çıkacak mı? Diğer bir deyişle İngiltere, geri adım atabilir mi? Sonra Amerika'nın bu konuda bir rolü var mıdır? Allah mükâfatınızı artırsın.

Cevap:

Resmin netleşmesi ve soruya ilişkin konularda racih görüşün açığa çıkması için aşağıdaki hususlara bir göz atacağız:

1- 2008 yılındaki ekonomik krizin ardından İngiltere, sürekli Avrupa Birliği ile olan sorunlarını ve AB'nin İngiltere yararına çalışmadığını gündeme getirdi. Başbakan David Cameron, Ocak 2016 Davos Zirvesi'nde yaptığı bir konuşmada İngiltere'nin AB'ye yönelik tavrını şu sözleriyle dile getirdi: "Avrupa Birliği, İngiltere'de giderek popülaritesini kaybetmiştir... Ve biz de İngiltere halkının Avrupa hakkında var olan endişelerini gidermek için: çok fazla mevzuat ve bürokrasi var mı? Tek para birimi ile Birlik, sadece bir kulüp müdür? Avrupa, gerçekten siyasi bir birlik midir ve İngiltere bu siyasi birlikten hoşnut mudur? diye bir referandum yapmak zorundayız. İngiltere, siyasi birliğin bir parçası olma fikrinden asla memnun değil. Biz, bağımsız bir ülke, bize iyi hizmet veren bağımsız ve demokratik kurumlarla gurur duyuyoruz. Biz kendimiz için bu konuda dürüst olmak zorundayız. Avrupa, ortak çıkarlar için hep birlikte çalışır ve işbirliği yapar hale gelen bağımsız ülkelerdir. Ama daha derinlemesine siyasi bir birlik değildir. İngiliz halkı, bu siyasi birliği istemiyor ve siyasi birlik için de asla imza atmayacak." [21.01 2016 Gov.uk] Buna göre İngiltere, geçtiğimiz Şubat ayında Avrupalılar ile müzakerelere tutuştu ve İngiltere ulusal kimliğini korumak, Birliğe politik entegre olmamak, Birlikten bağımsız varlığını korumak, Şengen anlaşması onun için geçerli olmayacak, sınır kısıtlamalarına devam etmek, Birlik tarafından para birimi sterlinin kabul edilmesi, Avro bölgesine katılmamak, İngiltere'ye gelen göçmenler 4 yıl ardından sosyal yardımlar ve ücretsiz konut erişim hakkından yararlanmaya başlayacak... gibi istediğinden fazlasını elde etti. Beklentilerinin karşılandığını açıklayan Cameron, anlaşmaya imza atarken şunları söyledi: "Avrupa Birliği liderleri ile varılan anlaşma İngiltere'ye Birlik içinde özel bir statü vermektedir." [20.02.2016 BBC] Cameron, AB'den üye devletlerin parlamentolarına daha geniş yetkiler verilmesini istedi. İngiliz parlamentosu dâhil bu parlamentoların, Avrupa Konseyi kararlarını veto ya da iptal etme hakkına sahip olmasını talep etti. Ama bu istek, Birlik tarafından reddedildi... İngiltere istediklerinin çoğunu elde etti. Avrupa Birliği kararları ve hukuku, İngiltere için bağlayıcı olmayacak. İstediklerini veto edebilecek, istediğini kabul edebilecek. Buna göre Avrupa Birliği, yetkisiz kalacak. İngilizler, Birliği çok zayıf bir varlık yapmak ve üye ülkeleri de etkisiz ve yetkisiz kılmak için böyle taleplerde bulundu. Her zaman olduğu gibi İngiltere, Birliğin yasalarına uymaksızın Birlikten yararlanmak istiyor. Bazı imtiyazlar elde etmek için referandum sopasını ve Birlikten çıkış kozunu baskı ve şantaj aracı olarak kullanıyor... Bilindiği gibi Cameron, seçim kampanyasında 2015 seçimlerini kazanırsa, referandum sözü vermişti. Âdeti üzere yürüyerek İngiltere, belli ayrıcalıklar elde etmek, Avrupa Birliği ve diğer üye devletleri, İngiltere'nin Birlikten çıkış kararının yaratacağı siyasi ve ekonomik kaostan korkutmak için referandum sopasını göstermişti!

İngilizlerin AB'den tavizler koparmak için referandum tehdidi politikası, yeni değildir. Aksine Birliğin bünyesine katıldığı ilk yıllara dayanır. İngiltere, Ocak 1973'ten beri Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun bir üyesidir. Para birimi "Sterlini" korumak ve "Şengen" bölgesi dışında kalmak, sloganvari özel bir statüdür. Avrupa Birliği üyeliğine rağmen İngiltere, bu özel statüden yararlanmıştır. Birlik içinde İngiltere yararına daha fazla ayrıcalıklar koparmak için AB'de kalma referandumunu Avrupa ülkeleri için bir şantaj aracı olarak kullanmıştır. Birlikte kalma koşullarını iyileştirmek için 1975 yılında bir referandum yapmıştır. O zaman İngilizler, Avrupa Ekonomik Topluluğu'nda kalma lehinde oy kullanmışlardı...

Bu referandum, art niyetli emeller için bile olsa emellerine ulaşmak için yeni bir İngiliz halkoylaması değildir. Muhafazakâr Partisi, süreci ustaca yönetti. Muhafazakâr partililer, aynı

anda hem Birlikte kalma hem de çıkma kampanyası yürüttüler! Başbakan, Birlik yanlılarının başında gelirken, muhafazakârların Londra milletvekili ve büyük olasılıkla başbakan olmak için görevinden istifa eden eski Londra belediye başkanı Boris Johnson da Birlik karşıtlarının başında gelmektedir. Şimdiki Adalet Bakanı Michael Gove da Birlik karşıtı kampanya yürütenler arasındadır... Kabine toplantısı sonrasında Cameron, İngiltere'nin AB'de kalıp kalmama referandumunun 23 Haziran 2016'da olacağını açıkladı. Cameron, başbakanlık binası önünde yaptığı kısa açıklamada, "İngiltere'nin reforma uğramış Avrupa Birliği içinde daha güçlü, daha güvenli ve daha müreffeh olacağını" yineledi. [20.04.2016 Monte Carlo] Birlik yanlısı Cameron, Birlikte kalmak için grup kararı almayacağını belirtti. Ancak Perşembe günü yapılacak referandumda "Birlikten ayrılma seçeneğinin büyük bir hata olacağını" ve "on yıllık bir belirsizlik sürecine yol açacağını" belirtti. Adalet Bakanı Michael Gove da Sunday Telegraph gazetesine verdiği demeçte, "İngiltere, Birlikten çıktığı takdirde dünyanın "aydınlatıcı feneri" olacağını söyledi. Ve "Vatandaşlar demokrasi için oy vermelidir, İngiltere umut için oy vermelidir." diye konuştu. [20.06.2016 BBC] Görüldüğü gibi İngiltere Başbakanı Cameron ve bir grup muhafazakâr partililer, İngiltere'nin Birlik içinde kalmasını desteklerken muhafazakâr partili Adalet Bakanı Gove, Cameron kabinesinin bazı üyeleri ve eski Londra belediye başkanı muhafazakâr partili Boris Johnson da "Brexit" kampanyası yürüttüler.

Cameron liderliğindeki iktidardaki Muhafazakâr Parti'nin referandum politikasına derince bakıldığında, Cameron, referandum sonuçlarının bağlayıcı olmamasını umut ediyor. Ucu açık olsun istiyor, yeniden referandum ya da Avrupa Birliği ile yeniden müzakereye tutuşmak için sonuçlar geçersiz olsun istiyor. Bu nedenle Muhafazakâr Parti, Birlikten çıkılma ile kalalım kampanyasını aynı anda yürütmüştür... Ciddi bir şekilde çıkılma ya da kalalım kampanyası yürütülmemiştir. Referandum Birlikten ek imtiyazlar koparmanın bir yolu olarak görülüyor. Büyük olasılıkla bu böyledir, çünkü anlaşma taraftarı olan Cameron, destek için parti grup kararı almamıştır. Eğer Cameron, Birlikte kalalım konusunda ciddi olsaydı, parti grup kararı alır ve partililer de Birlik yanlısı oy kullanırlardı. Referandum sonucu da Birlikte kalmaktan yana olurdu. Grup kararı almadı, çünkü amaç, yukarıda da belirtildiği gibi kalalım mı çıkılma mı çoğunluğuna erişmek değildi... Çıkılma kampanyasının öncülerinden Boris Johnson'da da aynı eğilimin görülmesi muhtemelen bundan ötürüdür. Gerçekten çıkılma kampanyasında ciddi olsaydı -ki referandumdan çıkılma sonucu çıktı- o zaman bu açıklamalarına yansır ve referandum öncesi kampanyasında olduğu gibi Birlik karşıtı açıklamalara devam ederdi. Ama referandum sonrası yaptığı açıklamaların tonu değişti ve kalalım politikasına yakın açıklamalar yaptı! Johnson, referandum sonucu sonrasında Pazartesi günü yaptığı açıklamada İngiltere, "Avrupa'nın bir parçasıdır" dedi ve komşu ülkelerle işbirliği "daha da yoğunlaşacak" diye konuştu. İngiltere'nin hemen Birlikten çıkmayacağına dikkat çekti. [28.06.2016 www.almodon.com] Nitekim ayrılma kampanyasının bir diğer öncülerinden olan ve aynı zamanda eski Muhafazakar Parti mensubu Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi Genel Başkanı ve İngiltere'nin AB'den ayrılmasının en büyük destekçilerinden olan Nigel Farage, referandum sonrasında Avrupa parlamentosuna hitaben yaptığı ilk konuşmada "Neden yetişkinler gibi pragmatik, mantıklı ve gerçekçi olmuyoruz. Gelin aramızda makul bir vergi muafiyeti anlaşması yapalım O zaman İngiltere'nin dostunuz olduğunuzu fark edeceksiniz. O zaman sizinle ticaret ve işbirliği yapacağız ve dünyada sizin en iyi dostunuz olacağız. Gelin mantıklı bir şekilde bunu yapalım, müsaade edin de küresel emel ve geleceğimizi sürdürmeye devam edelim." diye konuştu. [28.06.2016 Telegraph] Muhafazakâr Parti'nin AB'den çıkılma ve kalalım yanlılarının planı, AB'den çıkmak ya da kalmak değildi. Aksine daha fazla taviz koparmak için Birlik üzerinde baskı oluşturmaktı. Bu yüzden referandum sonucunun ucu açık olmasını istiyorlardı ki yeniden referandum kapısı aralansın ya da yeniden Birlik ile müzakereye tutuşmak için bu sonuçlar kayda alınsın.

Ancak evdeki hesap çarşıdaki hesaba uymadı. Zira %52'lik çoğunluk ayrılma yönünde oy kullandı. İşte bu, herkeste şok etkisi yarattı! İngiltere, AB mevzuatına bağlı kalmadan özellikle ekonomik ayrıcalıklardan yararlanmak için AB'de kalmak istiyor. Bu yüzden AB üyeliği boyunca hep AB'nin yaramaz çocuğu olmuş, sürekli referandum, oyalama, veto ve sorun çıkarmakla tehdit etmiştir. Birçok siyasi manevralarında da başarılı olmuştur... Ama bu sefer sert kayaya toslamıştır! İngiltere, ilişkileri keserek AB'den çıkmayı göze alamaz, çünkü o zaman ölür... Öbür taraftan da çoğunluk türküsü çağırdığı için referandum gereği ayrılması gerekiyor... Bu nedenle ikilem içindedir ve içinden çıkılmaz bir duruma düşmüştür!

2- 23 Haziran 2016 Perşembe günü yapılan "Brexit" referandumunu sonucu, İngiliz seçmenlerin AB'de kalmaktan yana olduğunu gösteren kamuoyu yoklamalarının ardından İngiltere ve

Avrupa'yı hatta dünyayı şoke etmiştir. Referandum sonucunun, İngiltere ve Avrupa Birliği'nin yanı sıra diğer ülkeler üzerinde de olumsuz etkileri olmuştur. Ama ekonomik ve politik açıdan en büyük etkisi İngiltere'ye olmuştur:

- Ekonomik açıdan, sonuçlar açıklanır açıklanmaz dakikalar içinde İngiltere ekonomisine olan güven dibe vurmuştur. Sterlin, dolar karşısında %10, Avro karşısında ise %7 değer kaybetmiştir. Asya ve Avrupa finans piyasaları tepetaklak olmuştur. 28 Haziran 2016 tarihinde Reuters'ın bildirdiğine göre, "Referandum, küresel piyasalardan üç trilyon doların erimesine yol açmıştır. Politika yapıcılar ekonomilerini koruma sözü verseler de dalgalanmalar hâlâ devam ediyor." İngiltere Merkez Bankası Başkanı, "Mevcut fonlama yöntemleriyle piyasa fonlamasını 250 milyar sterlin artırmabileceklerini ve olağanüstü önlemler almak için de asla tereddüt etmeyeceklerini" söyleyerek yatırımcıları yatıştırılmaya çalıştı." [24.06.2016 BBC] Uluslararası derecelendirme kuruluşları Standard & Poors, Moody's ve Fitch, İngiltere'nin kredi notunu düşürdü. Kredi derecelendirme kuruluşundan yapılan açıklamada, "İngiltere'nin kredi notunun, artan belirsizlik ortamı nedeniyle "AAA" seviyesinden "AA" seviyesine çekildiği kaydedildi." Yani iki basamak düşürülmüştür... İngiltere ilk kez böyle bir şeyle karşılaşılıyor. Derecelendirme kuruluşları, referandum sonucunun ardından artan belirsizlik ortamının, kısa vadede önemli bir yavaşlamaya yol açacağına işaret ettiler... Siyasi ortamlar, gelişmelere ilişkin kehanette bulunmaz, daha az etkinlik ve daha az istikrara izin vermez... İskoçya'nın bağımsızlığı konusunda referandum yapılması olasıdır." [27.06.2016 AFP] IMF, emlak fiyatlarında yaşanan keskin bir düşüşten dolayı uyardı. İngiliz Hazine Bakanlığı "Gayrimenkul fiyatlarında önümüzdeki iki yıl içindeki fiyatlara kıyasla %10 ila %18 arasında bir düşüş olabileceğini" söyledi. [24.06.2016 BBC] "Piyasaları yatıştırma girişimlerine kulak tıkayan İngiliz Maliye Bakanı George Osborne ise, harcamaları kıstak ve finansal istikrarı sağlamak için vergileri artırmak zorunda kalabileceklerini bildirdi. Şirketler, yeni işe alımları dondururken bazı çalışanları da işten çıkarabileceklerini açıkladılar. Bu durum İngiliz ekonomisinin Avrupa Birliği dışında da gelişebileceğine dair seçmenlerin umudunu kırdı." [28.06.2016 Reuters] Bazı şirketler, hemen Londra'daki şubelerini AB içindeki diğer kentlere taşımanın planlarını açıkladılar. Financial Times hisseleri, piyasalar açıldıktan hemen sonra %8'den fazla oranda değer kaybetti. "Bu, 2008 yılından bu yana bir gün içindeki en büyük kayıptır" [24.06.2016 el-Cezire]

Tüm bunlar, İngiltere'nin referandum sonuçlarından çok fazla zarar gördüğü anlamına gelir. 2008 yılında patlak veren mali krizin yansımalarından mustaripken İngiltere Birlikten nihai olarak çıkarsa, göstergeler çok daha kötüleşebilir. İngiltere, Avrupa Birliği'nden çok büyük faydalar elde ediyor. Biz, 02 Mayıs 2016 tarihli soru cevapta şöyle demiştik: "İngiltere, ekonomik olarak da Avrupa Birliği'nden yararlanıyor. AB, İngiliz şirketlerine ve zengin elite yarar sağlıyor. İngiliz ekonomisi hizmetlere dayalı bir ekonomidir. En temel hizmet de finansal sektördür. İngiltere, çok az mal ihraç eder. GSYİH'nın temel gelirleri, finansal hizmetler, sermaye ve dövizdir. Ayrıca birleşik Avrupa Birliği Ortak Pazarı da hiçbir ticari kısıtlama olmadan İngiltere'nin tüm Avrupa ülkelerine mal ihraç etmesi anlamına gelir. Ki bu da büyük şirketler ve zengin elitin yararınadır. Dolayısıyla İngiltere'nin Avrupa Birliği'nden ayrılması, bu pozisyonunu kaybettirir ve ülkede politik sorunlara yol açar. Çünkü AB, İngiltere'nin en önemli ticari ortağıdır. Avrupa devleti iken Avrupa Birliği'nden çıkmak, Avrupa'daki pozisyonunu zaafa uğratar... Buna ek olarak AB'den ayrılmak, AB dışından AB'ye meydan okumayı gerektirir. Bu ise AB üzerindeki etkisini zayıflatır. AB içinde kalarak AB'yi etkilemek, çok daha güçlü ve daha etkilidir. Yine aynı soru cevapta şöyle dedik: Mart 2015 yılında Birleşik Krallık, Avrupa Merkez Bankası'na karşı Avrupa Adalet Divanı'nda açtığı bir davayı kazandı. Avrupa Merkez Bankası, Avro Bölgesi hesap işlemlerini Avrupa Birliği içine taşımaya çalışıyor. Bu adım için Londra uzak bir ihtimaldir. Paris ve Frankfurt ise finans merkezleri olarak daha caziptir. Bundan ötürü İngiltere'nin ekonomik durumu zayıflayacaktır..." Buna 05 Mayıs 2016 tarihli Panama Belgeleri ile ilgili soru cevapta da açıklandığı gibi Panama Belgeleri sızıntıları sonucunda İngiliz vergi cennetlerinin darbe yediğini de ekleyebiliriz... Bütün bunlar gösteriyor ki İngiltere, Birlikten çıkma referandumunu yaparak kendi ayağına kurşun sıkmıştır! İngiltere, gerçekten AB'den çıkarsa, Londra'nın finans merkezi oluşu ayrıcalığını kaybedecektir. Özellikle Avrupa Birliği'nin başkenti Frankfurt, finans merkezi olarak Londra'dan daha fazla cazip hale gelecektir. Böylece İngiltere'nin zarara çok daha büyük ve felaket olacaktır.

-Politik açıdan ise İngiltere referandumunu, İngiliz halklarının uyum ve ahengini parçalamıştır. İskoçyalılar, kararlı bir şekilde Avrupa Birliği'nde kalmaktan yana oy kullandılar. Kuzey İrlanda halkı da öyle. Şimdi bu halklar, İngiltere'de kalma konusunda referandum yapılmasını talep ediyorlar. Diğer bir deyişle İngiltere'nin birlik ve bütünlüğü sorgulanır hale gelmiştir. İngiltere

bunu planlamamıştı. Cameron'un yurtiçindeki en önemli başarısı, 2014 yılında düzenlenen referandumda İskoçya'nın İngiltere'den ayrılmasını önlemek olmuştur. İngiltere, İskoçya konusunun uzun süre rafa kalktığını sandı. Ancak 23 Haziran 2016'daki İngiltere referandumunun ardından tekrar güçlü bir şekilde gün yüzüne çıkmıştır. İskoçya Başbakanı Sturgeon, Brexit referandumunun ardından yaptığı açıklamada, 2014 referandumunu koşulları bugün itibariyle değiştirdi. 2014 bağımsızlık referandumunda İskoçyalılar, İngiltere'de kalmaktan yana oy kullanmışlardı. İskoçya, Avrupa Birliği içinde kalmak için AB ile müzakereye başlayacaktır. İngiltere'den bağımsızlığını kazanmadan bunu gerçekleştirmek ise gerçekten zordur. İskoçya Başbakanı Nicola Sturgeon, Pazar günü yaptığı açıklamada şunları söyledi: *"İskoçya'nın 2014 yılında Birleşik Krallık'ta kalmaktan yana oy kullandığı Birleşik Krallık bugün artık yok. İngilizlerin, Avrupa Birliği'nden ayrılma yönünde kullandıkları oyun ardından yeni bir referandum yapmak opsiyonu gerçekten masada."* [26.06.2016 Middle East online] Kuzey İrlanda'ya gelince, İngiltere'nin en yumuşak karnıdır. *"İrlanda Cumhuriyet Ordusu'nun politik kanadı olarak kabul edilen Sinn Fein partisi, Cuma sabahı Birleşik İrlanda için referandum yapmaya çağırdı. Kesin sonuçlara göre İngilizlerin, Avrupa Birliği'nden ayrılma kararının ardından böyle bir çağrı yapıldı. Cumhuriyetçi Parti, Avrupa Birliği referandumunun "İngiliz devletinin yapısı üzerinde büyük etkilerinin olduğunu."* [25.06.2016 France 24] Böylece İngiltere'nin Avrupa Birliği'nden ayrılmak için düzenlediği referandum, İngiltere'den bağımsızlık konusunu İskoçya ve Kuzey İrlandalı politikacıların tekrar gündemine taşımıştır.

Buna göre bu referandum sonuçları, İngiltere'nin bütünlüğünü tehdit eden baskıların yanı sıra olası ekonomik kayıplara da neden olmuştur. Bütün bunlar, referandum rüzgârının İngiltere'nin istediği yönde esmediğini teyit eder. İngiltere, kendi kurduğu tuzağa kendi düştü ve siyasi dehasının kurbanı oldu. Referandumdan beri İngiltere'nin modern siyasi tarihinde benzeri görülmemiş siyasi karışıklık sahnelerine tanık olundu. Bunun yanı sıra hükümet ve muhalefet şiddetli türbülansa maruz kaldı. O derece ki 27 Haziran 2016 tarihli New York Times gazetesi, referandum sonrasında İngiltere'nin yaşadığı sıkıntılara ışık tutmak amacıyla şöyle bir başlık attı: *"Siyasi ve hukuki bağımsızlık geçmişine sahip bir ülke, kaosa doğru sürükleniyor."*

3- Bu nedenle muhtemelen İngiltere, kısa vadede AB'den çıkış sürecini öteleyecek. Hatta çıkmak istediği takdirde bunu yıllara da yayabilir. Aldatma ve kandırma ustası olduğunu da unutmamak gerek... Yapılan açıklamalar ve medyada dolaşan yorumlar göstermektedir ki büyük olasılıkla referandumdan çıkan sonucun hayata geçirilme süreci uzayacak. Dahası bizzat referandum hakkında da bile gelgitler söz konusudur. Şu hususlardan ötürü oyalama, uzatma ve gelgitler olasıdır:

A- 2007 yılında imzalanan Lizbon Antlaşması'nın 50.ci maddesi, kirli siyaset ustası ve siyasi kurnazlığa sahip İngiltere'ye oyalama ve polemik alanı sunuyor. Çünkü bu maddeye göre ayrılma sürecinin başlatılabilmesi için İngiltere, üye ülkelerin hükümet ve devlet başkanlarından oluşan Avrupa Konseyi'ne Birlikten çıkış niyetini bildirmek ve bundan sonra da en fazla iki yıl içinde "çekilme anlaşmasını" müzakere etmek zorundadır. Cameron, İngiliz Parlamentosuna hitaben yaptığı konuşmada şunları söyledi: *"Hükümet, mevcut şartlarda AB'den çıkış müzakerelerine başlamayacak. Lizbon Antlaşması'nın 50.ci maddesini uygulamaya koymadan önce Avrupa Birliği ile ilişkimizin türünü belirlemek zorundayız."* [27.06.2016 Bina] Cameron, Avam Kamarası'nda yaptığı konuşmada, çıkış sürecini ne zaman başlatacağına sadece İngiltere'nin karar vereceğini vurgulayarak, *"İngiliz hükümetinin, ülkelerin Birlikten çıkış sürecini belirleyen Avrupa Antlaşması'nın 50.ci maddesini şimdilik işletmeyecek"* dedi. [27.06.2016 el-Cezire] Bu nedenle müzakereler başlayana kadar İngiltere, AB'den ayrılma isteği süresini uzatabilir! Sadece bu da değil, Cameron hemen istifasını sunmadı, aksine yaklaşık üç ay sonraki istifasının ardından yeni hükümetin kurulacağını söyledi. Sonra kurulacak bu yeni hükümet, istediği zaman AB'den ayrılma talebini sunacak. Yani müzakereleri Cameron'un halefi olacak yeni başbakan yürütecek. Eylül 2016'da Muhafazakâr Parti, partinin yeni liderini seçmek için kurultay yapacak. Cameron, referandum sonuçları açıklandıktan sonra yaptığı konuşmada bunu açıkça belirtti. Ekim ayında görevinden istifa edeceğini ve 50.ci maddenin ne zaman uygulanacağı kararını halefine bırakacağını söyledi. [http://elaph.com/Web/News/2016/6/1096000] Ayrıca *"İngiliz Maliye Bakanı Georges Osborne, yeni hükümet kurulmadan önce İngiltere'nin Avrupa Birliği'nden ayrılma müzakerelerinin yürütülmeyeceğini"* vurguladı [27.06.2016 el-Cezire] Bir hukuk yorumcusu şöyle dedi: *"Gerçek şu ki 50.ci maddenin bildirim gecikirse, işletilmeme olasılığı da bir kadar artacaktır. Çünkü gecikme uzarsa, muhtemelen araya bazı olaylar girecek ya da yapmacık bahaneler olacaktır."* [50.ci maddenin bildirim neden önemlidir, David Allen Green, 25 Haziran 2016] Bu

nedenle iki Avrupalı diplomat, Perşembe günkü referandumda İngilizler ıkma yönünde oy kullansalar da İngiltere'nin AB'den çıkış mekanizmasını asla işletmeyeceğini düşünüyor. Adı gizli kalmak koşuluyla bir diplomat, "Şahsi görüşüm, İngilizler Avrupa Birliği'nden çıkış niyetini AB'ye asla bildirmeyecekler." dedi ve "Önmz görmek açısından Londra'dan hemen şimdi 50.ci maddenin işletmesini istiyoruz. Onları buna zorlayamayacağımıza göre dolayısıyla bunun zaman alacağını düşünüyorum." diye de ekledi. Devamla şöyle dedi: "Bunu ben uzak görmüyorum, tabi bu benim şahsi görüşüm, onlar bunu asla yapmayacaklar" [27.06.2016 Arabi 21]

B- Hatta referandumun kendisinde bile tartışmalar söz konusudur. Öyle ki yeniden referandum ya da şartlarını müzakere etmek için hukuki gedikler araştırılıyor. Ancak yeniden referandum, kendisini köklü demokratik bir ülke olarak gören bir devlet için çok sıkıntı verici bir durumdur. Böyle bir devlet halkın kararını yok sayamaz. Ancak yine de halk kararı, kurnaz ve kirli İngiliz siyasetini bazı çıkış yolları üretmekten aciz bırakamaz. Bunun belirtileri şunlardır:

A- Yeniden referandum isteyenler, internet üzerinden imza toplama dilekçe kampanyası başlattılar. "Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'nden ayrılık referandumunun tekrarlanması talep eden İngiliz parlamentosunun internet sitesindeki dilekçede 28 Haziran 2016 tarihi itibariyle 3,8 milyon imza toplandı. İmzalayanlar, yeniden referandum yapılmasını talep ediyorlar. Kampanyanın öncüsü William Oliver Healey, "Biz, aşığıda imzası bulunanlar, hükmete, katılım oranının %75'in altında olmasına dayanarak, Kalma veya Ayrılma oylarının da %60'ın altında olmasından dolayı, başka bir referandum düzenlenmesi gerektiği kuralını uygulamaları çağrısında bulunuyoruz" mesajını yazdı. [27.06.2016 Daily Telegraph]

B- Yeniden referandum, demokrasinin beşığı İngiltere'yi derinden sarsar. Bu yüzden bazı İngiliz hukuk uzmanları, başka çıkış yolları olduğunu da belirtiyorlar. Diyorlar ki parlamento, (avam ve lordlar kamarası) başbakanın Avrupa Birliği'ne bildirim vermesine engel olabilir. Ünlü kamu hukuku uzmanı Lord Pannick QC, "Ancak böyle bir yasa olmadan başbakan yasal bir bildirim veremez." dedi. [http://www.bbc.com/news/uk-politics-uk-leaves-the-eu-36671629]

C- Burada bir de zayıflatmak ve içeride şer yuvası olarak kalmak için İngiltere'nin AB'de kalmasını gerektiren dış faktör de var. Bu dış etken de Amerika'dır. Geçtiğimiz Nisan ayında Obama, Londra'yı ziyaret etmiş ve İngilizleri Avrupa Birliği'nde kalmaktan yana oy kullanmaya çağırmişti. [24.06.2016 el-Cezire] Çünkü Amerika, kırılğan bir birlik olarak kalması için İngiltere'nin Birlikte kalmasını arzuluyor. Amerika, İngiltere'nin ne Avrupa Birliği ne de Birlik Avrupası lehine çalışmayacağını biliyor. İngiltere, Birlik Avrupası'na engel oluyor, birçok kararı tarumar ediyor ve sadece kendi çıkarını düşünüyor. Adeta yıkım makinesidir. Bütün bunlar, ekonomik veya politik olarak uluslararası arenada kendisiyle rekabet eden ya da meydan okuyan güçlü birleşik bir Avrupa görmek istemeyen Amerikan çıkarına hizmet ediyor. Eğer İngiltere'nin Birlikten ıkışıyla Birlik dağılacaksa, bu, Amerika'nın yararınadır... Bu yüzden Obama, ayrılık sonucu çıktığında, Dışişleri Bakanı John Kerry'i Avrupa Birliği ile İngiltere arasında arabuluculuk ve Avrupalıların İngiltere'ye tepkilerini hafifletmek için Avrupa'ya gönderdi. Kerry, 27 Haziran 2016 günü Brüksel'e ulaştığında şöyle dedi: "Akılsızca ve düşünceşizce hareket etmemek için bu geçiş aşamasına odaklanmanın çok gerekli olduğunu düşünüyorum." Londra'da Cameron ile yaptığı toplantının ardından Kerry, "Belki İngiltere, Avrupa Birliği'nden hiç ayrılmayabilir. Londra bu konuda aceleci değil. Cameron, aslında istemediği konuda müzakere yapmak için kendisini güçsüz hissediyor... Cameron, yaklaşık iki yıl sürecek ayrılık sürecini başlatacak Lizbon Antlaşması'nın 50.ci maddesini uygulamak istemiyor... Kerry, yeni bir işbirliği anlaşması imzalamadan Londra iki yıl sonra kendisini Avrupa dışında bulmak istemiyor diye konuştu... Ayrılık kararından geri dönüş imkânı var mı ve bunun nasıl olacağına ilişkin bir soruya Kerry, "Sanırım, bunun birkaç yolu var" yanıtını verdi. [29.06.2016 France 24]

Bu dış faktör, İngiltere ile Avrupa Birliği arasında yeni ilişki köprüleri kurulmasına katkıda bulunabilir. Yukarıda da belirtildiği gibi bu Amerika'nın çıkarınadır.

4- Öyle görünüyor ki Avrupa Birliği, İngiltere'nin ayak oyunlarının farkındadır. İngiltere, ayrılık işlemlerini başlatacak Lizbon Antlaşması'nın 50.ci maddesine başvurmadan önce Norveç ve İsveç modeli temelinde kendi çıkarlarını korumak için gayri resmi bir anlaşma istiyor. Ama Norveç ve İsveç'in aksine İngiltere, Avrupa pazarına erişmek istiyor ve bireylerin özgürce dolaşımına karşı çıkıyor. Serbestçe dolaşım, İngiliz seçmenler arasında önemli bir konudur. Merkel, kesinlikle bunu kabul etmedi. Nitekim malların, hizmetlerin ve sermayenin serbestçe dolaşımı yanı sıra bireylerin de özgürce dolaşımı Avrupa Birliği'nin kutsal saydığı özgürlüklerden biridir. Avrupa Birliği, İngiliz kurnazlığının farkına vardığı için sadece bu düşünceyi reddetmekle

kalmadı, aksine 27 üye ülke ile İngiltere arasında yapılacak herhangi bir gizli görüşmeyi de kesinlikle yasakladı. Bu bağlamda konuşan Avrupa Komisyonu Başkanı Jean-Claude Juncker, *"Daha açık olayım, İngiliz hükümetiyle gizli görüşmeler gizli pazarlıklar olamaz."* dedi. Tüm komisyon üyeleri ve komitelere bunu açıkça ifade eden Juncker şöyle dedi: *"Gizli görüşmelere izin verilmez... Kapalı kapılar ardında pazarlıklar yapılmasına müsaade edilmez..."* [28.06.2016 Evening Standard]

Avrupa Parlamentosu, 28 Haziran 2016'da bir araya geldi ve iki gün boyunca bir toplantı yaptı. Toplantının ardından yapılan açıklamada rahatsız edici herhangi bir şüpheyi önlemek ve Birliğin ünitesini korumak için İngiltere'nin Lizbon Antlaşması uyarınca Avrupa Birliği'nden hemen çekilme mekanizmasını işletmek olduğu belirtildi. Avrupa Parlamentosu huzurunda konuşan Avrupa Komisyonu Başkanı Jean-Claude Juncker şunları söyledi: *"Biz uzun süren bir belirsizlikte kalamayız. Birleşik Krallık'tan pozisyonu netleştirmesini istiyorum."* İngiltere'nin AB'den ayrılma şartları hakkında gizli görüşmeler yapılmasını ya da ayrılma takviminin Londra tarafından belirlenmesini dışlayan Juncker, *"Takvimi biz belirlemeliyiz, AB'den çıkmak isteyen ülke değil."* şeklinde konuştu. [28.06.2016 AFP] Cameron, Avrupa Birliği'nin ilk toplantısına katılmak üzere Brüksel'e geldi ve toplantı sonrasında yaptığı açıklamada, *"Onlarla olabilecek en yakın ticari ve güvenlik işbirliği istiyorum. Bu, bizim ve onlar için iyi. Bu ruh haliyle görüşmeleri gerçekleştirmeyi umuyorum."* dedi. [28.06.2016 AFP] Yani Cameron, Avrupa Birliği istemiyor, ekonomik ve güvenlik işbirliği istiyor. İngiltere için gerekli olan budur. Almanya Başbakanı Merkel, şu sözlerle Londra'ya açık bir mesaj yolladı: *"Birleşik Krallık, referandum sonrasında hem tüm yükümlülüklerinden vazgeçerken hem de ayrıcalıklarını koruyamaz."* [28.06.2016 AFP] Yani Avrupalılar, Britanya konusunda kararlılar. Geri çekilme ve sürecin uzatılmasından ötürü zarar görmemeleri için İngiltere'nin bir an önce çekilmesini istiyorlar.

Zirve sonunda Avrupa Konseyi Başkanı Donald Tusk, *"Çarşamba günü Avrupalı liderler Birleşik Krallık'a ortak pazara erişim için tüm dolaşım özgürlüğü de dâhil tüm dört özgürlüğün kabul edilmesi gerektiğini çok açık bir şekilde vurguladı... Ülkeye özel, sadece ortak pazara erişim olmayacak"* dedi. İngiltere'nin AB'den ayrılma kararından sonra Brüksel'de gerçekleşen ilk görüşmelerden herhangi bir sonuç çıkmadı diye de ekledi. Bundan dolayı AB ülkeleri liderlerinin, konuyu ele almak üzere 16 Eylül'de Bratislava'da bir toplantı daha yapacaklarını belirtti... *Katılımcılar, ortak tarihimizin ciddi bir sınavdan geçtiğinde hemfikirdir... Görüşmemizden tek bir konu açığa çıkmıştır: Liderler, kesinlikle birliğin bekasını korumakta kararlılar."* [29.06.2016 AFP]

Bu, referandum sonucundan AB'nin olumsuz etkilenmeyeceği anlamına gelmez. Evet, belki etkisi İngiltere'nin uğradığı risk kadar olmayabilir. Ancak Avrupa Birliği de zarar görmüştür. Çünkü AB içindeki ülkelere referandum kapısı açılmıştır... Avrupa Birliği'nin ilk çekirdeğini oluşturan Fransa'da dâhil olmak üzere birçok aşırı sağcı parti, hükümetlerinden benzer bir referandum talebinde bulundular. Aynı zamanda Avrupa Komisyonu, aralarında Fransa da olmak üzere Avrupa ülkesinde benzer referandumlar düzenlemek amacıyla Avrupalı partilerden 32 talep aldıklarını söyledi. Bu, bir bütün olarak AB'nin bekasına tehdit teşkil etmektedir... Özellikle AB'nin iki kurucu ve en etkin devleti Fransa ve Almanya harekete geçerek Birliğin varlığını sürdürmekte kararlı olduklarını bildirdiler. Yanı sıra İtalya, Hollanda, Belçika ve Lüksemburg da acil bir toplantı düzenlemek için seferber oldular... Toplantı sonrası Fransa Cumhurbaşkanı, *"İngiltere'nin Birlikten boşanma kararı, Avrupa için bir tehdit oluşturur"* dedi ve *"Üzüntülerini dile getirerek bu sonucun acı verici olduğunu"* söyledi. Devamla: *"İngilizlerin kararı Avrupa Birliği için sınav niteliğindedir! Çünkü Avrupa Birliği artık eskisi gibi devam edemez, dayanışma ve birlik içinde olmalıyız."* diye konuştu. [24.06.2016 AFP] İkinci kurucu üye Almanya da aynısını yaptı. Almanya'nın pozisyonunu, *"İngilizlerin Avrupa Birliği'nden çıkışı Avrupa için bir kırılmadır."* sözleriyle nitelendiren Merkel, pazartesi günü AB Konseyi Başkanı Donald Tusk, Fransa Cumhurbaşkanı François Hollande ve İtalya Başbakanı Matteo Renzi'yi Berlin'e davet ettiğini sözlerine ekledi. Avrupa Birliği'nin 27 üyesinin ortak karar almasının önem taşıdığını kaydeden Merkel, Avrupa'nın daha da bölüneceği şeklinde *"hızlı ve basit sonuçlar çıkarılmaması"* konusunda da uyarıda bulundu... *"Bugün Avrupa, Avrupa Birliği ve Avrupa İşbirliği için bir kırılma günüdür. AB ülkeleri referandum sonucunu sükûnet ve sağduyu ile analiz etmelidir. Doğru kararlar almak için bu zorunludur."* [24.06.2016 AFP] Referandum sonucunun açıklanmasının ardından Alman ZDF kanalına konuşan Dışişleri Bakanı Steinmeier, *"İngiliz hükümeti, Avrupa'nın kaderi ile oynadı ve kaybetti."* ifadelerini kullandı. Böylece Almanlar, İngiltere'nin kirli ve pis oyunlarının farkına vardılar. İngiltere gerçeğini deşifre eden Almanya Dışişleri Bakanı, İngiltere'nin Avrupa Birliği'nin kadere ile oynadığını ve güçlü bir bünye olarak

kalmasını istemediğini söyledi. Steinmeier, İngiltere'nin sinsiliğini en iyi bilen Alman politikacılardan biridir. İngiltere'nin Birlikte kalmasını istemiyor, çünkü onun bir yıkım makinesi olduğunu biliyor.

AB'nin entegre bir şekilde kalmasını vurgulamak için Fransız, Alman ve İtalyan liderler, 27 Haziran 2016 Pazartesi günü Berlin'de bir araya geldiler. Londra tarafından AB'den resmi geri çekilme isteği sunulmadıkça ayrılık aşaması sonrasında ele alınacak konularda İngiltere ile herhangi bir müzakere yapılmasına şiddetle karşı çıktılar. Geri çekilme talebi sunması için baskı yapılmasını ve konunun askıda kalmamasını istediler. Bu durumda AB'nin zarara uğrayacağını belirttiler. Merkel, "Anlaştığımız üzere, İngiltere'nin Avrupa Birliği'nden çıkış talebi Avrupa Konseyi'ne iletilene kadar resmî ya da gayri resmi müzakereler olmayacak" diye konuştu. [27.06.2016 AFP]

Bununla beraber Avrupalılar, İngiltere'nin manevra ve oyunlarının farkındalar. Bu nedenle onlara göre sorun, Birliğin devamıdır. Bu yüzden siyasi oyunları en iyi bilen İngiltere'nin manevralarından kaçınıyorlar... Her neyse, eğer Avrupalılar hızlı bir şekilde İngilizlerden kurtulmak ve Avrupa Birliği'ni güçlendirmek için yeni önlemler alırlarsa, bu, onlar için daha iyi olacaktır. Ama İngiltere, Avrupa Birliği ile bir ilişki kuramazsa, o zaman Birliği dışarıdan sarsmak için çalışacaktır. Ancak kasvetli ve görülen kötü ekonomik durum nedeniyle zorlu koşullarla karşı karşıya kalacaktır. Keza içeride de durumu sarsılacaktır. Zira İskoçya, Birleşik İngiltere Krallığı'ndan çıkmak için yeniden referandum yapılmasını istemiştir. İrlanda da Birleşik İngiltere Krallığı'ndan boşanmak ve Güney İrlanda'ya katılma talebinde bulunmuştur. Eğer bu gerçekleşirse, o takdirde İngiltere sona erecek ve krallık sadece İngiltere ve Galler'den oluşacaktır. Böylece referandum, İngiltere için yanlış ata oynamaktı. Şuan olduğu gibi kendi kirli tuzağını kendi düşebilir. Yukarıdaki verilere göre gelecekte bu, başına daha da çorap örebilir. Eğer Avrupa Birliği, İngiltere'nin oyunlarının farkında olmayı sürdürürse, o zaman İngiltere hakkında şu söz yerinde olacaktır: "Güney Çin sahilinde değil de Batı Avrupa kıyısındaki eski kolonilerinden Hong Kong adasına benzeyecektir."

5- Özetle Britanya, açmaz ve planlamadığı bir durum içine düşmüştür. Karar alması kolay değil. Zira referandumdan geri adım atmanın önünde yasal engeller var. Geri adım, şakşakçılığını yaptıkları demokrasiye hakaret olacaktır. AB'den ayrılık işlemlerini tamamlamak ise İngiliz çıkarlarına zarar verecektir. İngiltere'ye ayrıcalıklar tanımak için ise artık çok geçtir. Avrupa Komisyonu Başkanı Jean-Claude Juncker "Avrupa ortak pazarının bir parçası olmak isteyen istisnasız katı kurallara uymalıdır." dedi [29.06.2016 BBC] Bu nedenle İngiltere'nin, önümüzdeki aylarda çıkarlarını büyük oranda koruyacak bir çıkış yolu bulabilmek umuduyla oyalama taktiğine başvurması ve AB'den çıkış talebini iletmemesi doğaldır.

İngiltere, AB ile ekonomik ya da politik ilişki kurmadan geri dönüşü olmayan bir yola girerse, o zaman kendisini ekonomik kriz ve siyasi parçalanma yolunda bulacaktır. Bu yüzden muhtemelen kirli yöntemlerle Avrupa Birliği'ni parçalamaya çalışacaktır. Bu konuda geleneksel ilişkilere sahip ve "sadık" bazı Avrupa devletleri de onunla birlikte hareket edebilir. 28 Haziran 2016'da Brüksel'deki Avrupa Parlamentosu'nda çıkan şiddetli bir tartışma sırasında Britanya Bağımsızlık Partisi lideri Farage, "İngiltere, Birlikten çıkanların sonuncusu olmayacaktır" diyerek, İngiltere'nin AB'den çıkışının ardından başka ülkelerin de Birlikten çıkacağını ima etmiştir... Hatta AB'yi parçalama konusunda Amerika ile bile işbirliği yapabilir. Çünkü bu konuda İngiliz çıkarları ile ABD çıkarları tamamen örtüşüyor.

Böylece "Brexit" referandumu sonucunun, İngiltere'ye ters teptiği söylenebilir. Puslu bir atmosfer yarattı ve tüm olanaklara kapı araladı. İngiltere, yeniden referanduma başvurabilir, ancak o zaman demokrasiyi askıya almak zorundadır. Şu haliyle referandum aşırı risk de içeriyor. Zira Avrupa'dan önce İngiltere'nin yıkım makinesi haline gelebilir. Aziz ve Hâkim olan Allah *Subhânehu ve Teâlâ* şöyle buyurdu:

وَلَا يَحِيقُ الْمَكْرُ السَّيِّئُ إِلَّا بِأَهْلِهِ "Hâlbuki kişi kazdığı kuyuya kendi düşer." [Fâtır 43]